

Sygn. akt I CSK 623/19

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa I. T.
przeciwko „L.” sp. z o.o. w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 lutego 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 7 listopada 2018 r., sygn. akt VII AGa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 listopada 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powódki I.T. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 15 listopada 2016 r. oddalającego jej powództwo przeciwko L. sp. z o. o. w W. o zapłatę kwoty 1.010.682,51 zł tytułem poniesionych przez powódkę opłat dodatkowych na podstawie umowy o współpracy handlowej. U podstaw oddalenia apelacji legło stwierdzenie, że w okolicznościach sprawy opłaty pobierane od powódki, nie miały charakteru opłat niedozwolonych w rozumieniu art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 poz. 1010, dalej jako: „u.z.n.k.”), a powódka zrzekła się wszelkich roszczeń z tego tytułu w porozumieniu z dnia 28 maja 2013 r. i nie wykazała, by uchyliła się skutecznie od skutków prawnych złożonego w tym przedmiocie oświadczenia woli.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powódkę.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołała się na potrzebę wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów tj. art. 15 ust. 1 pkt. 4 u.z.n.k. Wskazała ponadto, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie przez Sąd Apelacyjny przepisów wskazanych w podstawach kasacyjnych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwana wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej

okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącą rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, niepubl. i z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/04, niepubl.). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, niepubl.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymogów. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 18 listopada 2015 r., III CZP 73/15 (OSNC 2016, nr 12, poz. 135) usunął rozbieżności w orzecznictwie dotyczące zagadnienia czy kwoty obniżające cenę towaru w relacji dostawca - sieć (rabaty, upusty, bonusy, premie pieniężne), można traktować jako opłaty niedozwolone „inne niż marża handlowa”. Przyjął, że w stosunkach handlowych między nabywcą prowadzącym sieć sklepów a dostawcą nie jest wyłączone uznanie zastrzeżonej w umowie premii pieniężnej za rabat posprzedażowy niestanowiący opłaty o której mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że w sporze o charakter opłaty innej niż marża handlowa każdy przypadek wymaga oddzielnej

analizy, a końcowe wnioskowanie zależy w równym stopniu od treści umowy, jak i sposobu jej wykonywania, a więc od okoliczności faktycznych sprawy. Przy ocenie kwestii, czy dochodzi do pobierania przez odbiorcę towarów opłaty innej niż marża handlowa za przyjęcie towarów do sprzedaży, należy brać pod uwagę nie tylko istnienie odpowiednich porozumień ze sprzedającym, zamieszczonych w treści umowy o współpracę lub w umowie sprzedaży, ale także - faktyczne ukształtowanie relacji handlowej pomiędzy przedsiębiorcą - dostawcą i przedsiębiorcą - odbiorcą towaru. Sama treść porozumień przewidujących opłaty "pozamarżowe" nie przesądza jeszcze zatem o istnieniu lub nieistnieniu deliktu nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. Decydujące znaczenie ma ekonomiczny sens tych opłat z punktu widzenia interesów obu kontrahentów, w jaki sposób je ustalono (czy podlegały negocjacji) i jakie ostatecznie inne jeszcze okoliczności ukształtowały faktyczną relację handlową między przedsiębiorcami. W razie sporu między stronami, zwłaszcza powstałego po ustaniu dotychczasowej, bezkonfliktowej współpracy, należy poddać wnikliwej analizie wszystkie okoliczności każdego indywidualnie rozpatrywanego przypadku, a to w celu uniknięcia schematyzmu lub automatyzmu w kwalifikowaniu danej sytuacji jako wyczerpującej lub nie znamiona nieuczciwej konkurencji. Wymaga także podkreślenia, że w realiach wolnorynkowego obrotu gospodarczego oraz swobody kontraktowania (art. 353¹ k.c.), przyjęcie określonych postanowień umownych jest efektem ekonomicznej kalkulacji każdej ze stron co do opłacalności zawartego kontraktu przy naturalnym, z istoty rzeczy, preferowaniu przez każdego kontrahenta jego własnych interesów. Przepis art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. nie obejmuje sytuacji, w których obowiązek świadczenia pieniężnego powstaje jako ekwiwalent świadczeń kupującego nie objętych umową sprzedaży. Nie jest wykluczona tym samym możliwość zawierania umów, w których jedna ze stron zobowiąże się do uiszczenia oznaczonej sumy w zamian za świadczenie polegające na reklamie lub promocji towaru, który jest przedmiotem umowy sprzedaży bądź dostawy. Zakazane są natomiast takie opłaty, gdzie świadczenie po stronie odbiorcy towaru polega jedynie na zawarciu umowy z dostawcą, nie nakładając na odbiorcę obowiązku jakiegokolwiek działania pozytywnie wpływającego na sferę ekonomiczną dostawcy. To czy taki rabat,

nie obejmuje ukrytej, niedozwolonej tzw. „opłaty półkowej”, jest uzależnione, od konkretnych okoliczności faktycznych danej sprawy. Podstawa faktyczna rozstrzygnięcia, którą Sąd Najwyższy jest związany będzie bowiem decydować o tym, czy pobrana od dostawcy towaru opłata jest inną niż marża handlowa opłatą i to za przyjęcie towaru do sprzedaży, czy też stanowi ona ekwiwalent za rzeczywiste spełnienie na jego rzecz przez kupującego pozwanego niepieniężnego świadczenia wzajemnego (por. m.in. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 października 2014 r., SK 20/12, OTK-A 2014/9/104 oraz niepublikowane wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2017 r., I CSK 658/16, z dnia 13 czerwca 2018 r., IV CSK 262/17, z dnia 14 października 2016 r., I CSK 651/15, z dnia 17 marca 2016 r., V CSK 436/15, z dnia 17 grudnia 2015 r., I CSK 1061/14, z dnia 20 listopada 2015 r., I CSK 719/13, z dnia 28 stycznia 2015 r., I CSK 748/13, i z dnia 23 października 2014 r., I CSK 615/13). Nie zachodzi zatem potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Analiza wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazuje, że skarżąca nie formułuje w istocie problemów wykładniczych na tle art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. lecz kwestionuje nie zastosowanie tej regulacji w okolicznościach sprawy.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.).

Skarżąca odniosła tę przyczynę kasacyjną do zarzutów naruszenia prawa materialnego i procesowego ujętych w ramach podstaw skargi kasacyjnej, ale w przedstawionym uzasadnieniu wniosku brak jest takich argumentów,

które wskazywałyby na rażące naruszenie prawa w ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanie faktycznym. Argumentacja zawarta w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ogranicza się do ogólnego przytoczenia zastrzeżeń pod adresem zaskarżonego orzeczenia - i nie wskazuje, w czym miałyby wyrażać się ich kwalifikowany charakter. Wszystkie kwestie, na których skarżąca opiera twierdzenie o oczywistej zasadności skargi, były przedmiotem szczegółowych ustaleń i rozważań Sądu drugiej instancji. Nie można stwierdzić, by sformułowane przez ten Sąd wnioski były w oczywisty sposób nieprawidłowe, zgodnie z opisanym wyżej rozumieniem przesłanki oczywistej zasadności skargi.

Ponadto, skarżąca pominęła, że o oczywistej zasadności skargi nie może przekonywać błędna ocena przez Sąd *meriti* materiału dowodowego, są to bowiem kwestie usuwające się spod kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przewidziane w art. 398³ § 3 k.p.c. wyłączenie zarzutów nie mogących stanowić podstawy kasacyjnej dotyczy obok art. 233 § 1 k.p.c., także przepisów regulujących tak zwane bezdowodowe ustalanie faktów, czyli art. 213 § 1, art. 228 § 1, art. 229 i art. 230 k.p.c., co czyni zarzuty skargi oparte na ich naruszeniu chybionymi (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2006 r., V CSK 146/06, niepubl. oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2008 r., IV CSK 404/07, niepubl., i z dnia 9 października 2014 r., I CSK 544/14, OSNC-ZD 2016, nr 1, poz. 4). Zasad tych nie respektuje skarżąca podnosząc w podstawach skargi zarzuty odnoszące się do naruszenia art. 233 § 1 i 230 k.p.c. i na tej bazie konstruując następnie zarzuty materialnoprawne skargi.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z 99 i art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października

2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018, poz. 265).

jw